

А.О. Колесник, канд. техн. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

О.О. Манусикова, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

ВПЛИВ КОМПОНЕНТІВ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ НА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ

Зміст навчання іноземним мовам становить одну з важливих проблем методики.

Визначити зміст навчання іноземної мови не можна без звернення до лінгвістики – науки, що займається вивченням мов як певних кодових систем, якими люди користуються для спілкування. Так, лінгвістика описує норму мови, тобто прийняті мовні вживання мовних засобів, сукупність правил (регламентації), що упорядковують вживання мовних засобів у мовленні індивіда. Лінгвістика вивчає узус: як люди користуються словами і виразами, коли говорять і пишуть. У сучасній лінгвістиці висловлюється думка про те, що будь-яке вживання вірне, якщо воно ясно і точно передає намір (інтенцію) людини, яка говорить чи пише.

Для методики викладання іноземної мови важливо розмежування, проведене в науці, на мову і мовлення. У лінгвістиці під мовою розуміють соціально значимий код і правила його функціонування, закріплені у свідомості людей. Іншими словами, мова – це система мовних засобів, необхідних для спілкування, і правил їх використання. Під мовленням розуміється реалізація мовної системи в конкретних актах спілкування. Поняття мова включає як сам процес, так і продукти цього процесу – мовні твори.

При визначенні змісту навчання виникає питання – чому вчити: мові або мовленню? В даний час вважається загальноприйнятим починати з навчання мови, з оволодіння студентами розумінням і відтворенням висловлювань, що обумовлюються ситуаціями спілкування, які можливі в умовах вивчення іноземної мови у ВНЗ. В навчанні іноземної мови у ВНЗ представляється раціональним будувати навчання від мовлення до мови в процесі організованого цілеспрямованого спілкування.

В якості першого компонента змісту навчання виступає лінгвістичний компонент, який включає мовний матеріал: строго відібраний фонетичний, граматичний та лексичний мінімуми і мовний матеріал, зразки мовних висловлювань різної довжини, що ситуативно-тематично зумовлені.

Навчати іноземної мови потрібно не тільки як способу вираження думок, але і як джерела відомостей про національну

культуру народу – носія мови, що вивчається студентами (англійської, французької, німецької, іспанської). Для сучасної методики навчання іноземної мови характерно прагнення включати країнознавчі відомості з географії, історії, соціального життя в зміст навчання – в мовний матеріал і, зокрема, в тексти для аудіювання та читання.

Визначити зміст навчання іноземної мови не можна без звернення до психології – науки про закономірності психічного відображення дійсності у свідомості людини, що досліджує душевні властивості, розумову діяльність і стан індивіда. Психологія займається будовою діяльності та її формуванням. Мова – один з видів діяльності людини. Наука, що займається будовою мовної діяльності – психолінгвістика, досліджує мовну поведінку людини, описує моделі розумових процесів, операцій, дій, які відбуваються при слуханні і говорінні. При навчанні іноземної мови здійснюється навчальна пізнавальна діяльність, в ході якої студенти засвоюють мову, формуються механізми мовлення, що забезпечують її використання в спілкуванні. Формування навичок і вмінь користуватися мовою, що досліджується з метою спілкування становить психологічний компонент змісту навчання іноземних мов.

В умовах вивчення іноземної мови у немовному ВНЗ самостійна робота з іноземної мови набуває особливо важливого значення. Дуже важливо навчити студентів здійсненню самоконтролю і самокорекції, а також самоаналізу результатів навчальної діяльності.

Ще один компонент змісту навчання – методологічний – навчання раціональним прийомам вчення, пізнання нової мови, формування навичок і вмінь ним користуватися в цілях усного та письмового (читання) спілкування. Без озброєння студентів раціональними прийомами навчання, без умінь користуватися підручником, граматичним довідником, словником, звукозаписом та іншими засобами навчання навчитися мові вони не зможуть на тому рівні, який від них вимагається після багаторічного навчання.

Сучасний рівень методичної теорії навчання іноземних мов, використання досягнень суміжних наук дозволяє визначити зміст навчання. Воно повинне включати: лінгвістичний компонент, що поєднує мовний та мовленнєвий матеріал; психологічний компонент, що включає формування навичок та вмінь, що забезпечують студентам користування мовою під час спілкування; методологічний компонент, пов'язаний з оволодінням студентами навчання, пізнанням нового для них предмету, розвитком у них самодіяльної праці.

Виділені компоненти повинні знайти реалізацію в курсі навчання іноземної мови у ВНЗ.